

การพัฒนาารูปแบบข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน
ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย*
THE DEVELOPMENT OF A DATA MODEL TO CONNECT AGENCIES IN THE CRIMINAL
JUSTICE SYSTEM FOR CHILDREN AND YOUTH IN THAILAND

ยุคลธร เพ็ญโรจน์

Yukolthorn Phenrot

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Law Thammasat University, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: yukol.ph@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ 1) ศึกษาารูปแบบ วิธีการเก็บข้อมูล ปัญหาการจัดเก็บข้อมูล และการเชื่อมโยงข้อมูล 2) ศึกษาการจัดเก็บข้อมูล และ 3) หาแนวทางพัฒนารูปแบบข้อมูล และกฎหมายในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเลือกแบบเจาะจงด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ 2 คน ผู้ปฏิบัติงาน 4 คน และผู้เชี่ยวชาญ 1 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบ วิธีการเก็บข้อมูล ปัญหาการจัดเก็บข้อมูล และการเชื่อมโยงข้อมูล ซึ่งพบปัญหา 1.1) การไม่จัดหมวดหมู่ข้อมูล โดยข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนยังไม่มีแบ่งประเภทข้อมูลที่ชัดเจน ทำให้นำไปใช้ได้ยาก 1.2) วิธีการเก็บข้อมูล โดยแต่ละหน่วยงานมีวิธีการเก็บข้อมูลต่างกัน 1.3) ปัญหาการจัดเก็บข้อมูลยังขาดผู้รับผิดชอบในการพัฒนาภาพรวม โดยขาดผู้รับผิดชอบหลักในการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ต้นทางที่เก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการจนสิ้นสุดกระบวนการยุติธรรม และขาดกฎหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์และระเบียบขององค์กรเด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีการเน้นในการพัฒนาระบบข้อมูลคดีเด็กและเยาวชนไว้เฉพาะ และ 1.4) การไม่เชื่อมต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงาน โดยข้อมูลยังอยู่เพียงในบางองค์กร รวมทั้งไม่มีการแลกเปลี่ยนระหว่างหน่วยงาน 2) การจัดเก็บข้อมูล ซึ่งพบปัญหา การเก็บข้อมูลไม่ครบถ้วนยังมีข้อมูลที่สำคัญบางประเภทที่ยังเก็บไม่ครบถ้วน และ 3) แนวทางพัฒนารูปแบบข้อมูล ควรนำระบบเทคโนโลยีการเก็บข้อมูลแบบกระจายมาใช้ในการเก็บข้อมูลคดีเด็กและเยาวชน เช่น Blockchain

คำสำคัญ: กระบวนการยุติธรรมทางอาญา, การพัฒนารูปแบบข้อมูล, เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน, เด็กและเยาวชน

Abstract

This research is aimed at studying 1) model of collecting, problem in collecting and connecting data 2) collecting data and 3) finding guideline to develop a data model and law for linking data between department. The research uses the qualitative research methodology by research documents and semi-structured in-depth interviews. The seven

* Received 2 July 2023; Revised 27 July 2023; Accepted 29 July 2023

purposive samplings relate to the criminal justice system for children and youth consist of 2 directors, 4 judicial officers and an expert. The research result can be summarized, as follows: 1) The model of collecting, problem in collecting and connecting data : 1.1) Various the criminal justice system for children and youth is not categorized systematically 1.2) Collecting data is different in each agencies 1.3) Lack of responsible host for development of the big data system from beginning until the end of justice process and lack of policies, strategies and laws don't emphasize on the development of case data systems for children and youth and 1.4) Lack of linking data each other that data is kept in some agency and also not changing data between agencies. 2) The management of data : some important data is not collected completely. 3) The guideline for data model development : using distributed technology such as Blockchain.

Keywords: Criminal Justice, Data Model Development, Link Between Departments, Youth

บทนำ

ในประเทศไทยองค์กรที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัว กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ รวมทั้งมีองค์กรที่เชื่อมโยงกับเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และภาคประชาสังคม เป็นต้น ซึ่งที่ผ่านมาหน่วยงานแต่ละองค์กรมีการพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่เป็นการภายในของแต่ละองค์กร ไม่มีความเชื่อมโยงกันกับหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเท่าที่ควร ซึ่งปรากฏอย่างเห็นได้ชัดในโครงการบูรณาการงานพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำความผิดระหว่าง กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ ของสำนักงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าระบบข้อมูลผู้กระทำความผิดควรมีการส่งต่อข้อมูลระหว่าง กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ มีรายละเอียดดังนี้ ประการแรก กรมราชทัณฑ์ควรส่งต่อข้อมูลผู้ต้องขังที่ปล่อยตัวพักโทษหรือลดโทษจากเรือนจำ ข้อมูลผู้ต้องขังที่พ้นโทษจากเรือนจำ กรณีคุมประพฤติสืบทอดให้ศาลและศาลสั่งจำคุก กรณีผู้ถูกคุมประพฤติกลับมากระทำความผิดซ้ำ และส่งมารับโทษในเรือนจำ ประการที่สองกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรส่งต่อข้อมูลเด็กและเยาวชนที่เคยอยู่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และกลับมากระทำความผิดซ้ำอยู่ในเรือนจำ รวมทั้งข้อมูลเด็กและเยาวชนที่นำมาฝากไว้ในเรือนจำ และประการสุดท้าย กรมคุมประพฤติควรส่งต่อข้อมูลเด็กและเยาวชนที่มอบให้คุมประพฤติดูแล (สำนักงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์, 2559)

นอกจากนี้ ในปัจจุบันประเทศไทย องค์กรที่มีหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชนได้ให้ความสำคัญในการพัฒนารูปแบบข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมมากยิ่งขึ้น โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และสถิติคดีไว้อย่างน่าสนใจ อาทิ ข้อมูลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการเคยถูกควบคุมตัวในสถานควบคุม ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้ารับบำบัดรักษาเรื่องยาเสพติด และข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการหนีเรียน เป็นต้น (สุภาพรณ์ ทองน้อม และพลวัต หนูแดง, 2560) ส่วนข้อมูลสถิติคดี เช่น จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ แบ่งจำแนกตามเพศ สัญชาติ ระดับการศึกษา อาชีพ ลักษณะการอยู่อาศัย และฐานความผิด เป็นต้น (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2565) ซึ่งได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเด็ก

และเยาวชนที่กระทำความผิดและสถิติคดีทุกปี รวมทั้งมีข้อมูลสำคัญมากมายแต่การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนงาน เพื่อแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนยังไม่ได้ถูกนำไปใช้อย่างแท้จริง และยังไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของเด็กและเยาวชน รวมทั้งข้อมูลในเรื่องสำคัญประการอื่น เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการลงโทษ ข้อมูลเกี่ยวกับโปรแกรมการแก้ไข บำบัด พื้นฟู ข้อมูลองค์กรเครือข่ายและผู้เชี่ยวชาญในทางสหวิชาชีพ เพื่อส่งต่อเด็กและเยาวชนในการแก้ไข บำบัด พื้นฟู รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับความเสียหายจากการกระทำความผิดยังไม่ได้มีการเก็บข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ ทำให้หน่วยงานยุติธรรมและวิชาการได้ตระหนักในปัญหาดังกล่าวจึงพยายามปรับปรุงระบบงานด้านนี้ จะเห็นได้ว่ากระทรวงยุติธรรมได้พยายามจัดทำระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมบูรณาการให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยสามารถลดขั้นตอนการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยการค้นหา รวบรวม ประมวลผลและส่งผ่านข้อมูลที่เป็นประโยชน์ระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อขับเคลื่อนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2564) รวมทั้งนำผลการดำเนินงานไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแผนแม่บท และการพัฒนาศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรมในอนาคตซึ่งเป็นสิ่งที่ดีที่จะทำเรื่องนี้อย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ได้อ้างอิงว่ามีกรอบการดำเนินการและขอบเขตของข้อมูลที่ยังจำกัด ทำให้กระบวนการยุติธรรมเฉพาะด้านคดีเด็กและเยาวชนยังไม่มีมีการพัฒนาระบบข้อมูลอย่างเพียงพอ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษา รูปแบบ การจัดเก็บข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล ปัญหาการจัดเก็บข้อมูล การเชื่อมโยงข้อมูล เสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบข้อมูล และกฎหมายในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยเพื่อนำข้อมูลไปใช้ประกอบการพิจารณา การกำหนดนโยบาย ประกอบการตัดสินใจ รวมทั้งพัฒนาฐานข้อมูลองค์กรเครือข่ายเพื่อการส่งต่อเด็กและเยาวชนในการแก้ไข บำบัด พื้นฟู และเพื่อแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนให้กลับตัวเป็นคนดี ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้อย่างเป็นระบบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการเก็บข้อมูล ปัญหาการจัดเก็บข้อมูล และการเชื่อมโยงข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาการจัดเก็บข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย
3. หาแนวทางพัฒนารูปแบบข้อมูล และกฎหมายในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน จำนวน 7

คน ได้แก่ ผู้อำนวยการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน 2 คน ผู้ปฏิบัติงานในคดีเด็กและเยาวชน 4 คน และผู้เชี่ยวชาญภาคประชาสังคมด้านกฎหมายเด็กและเยาวชน 1 คน

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบกึ่งมีโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์ด้วยตัวเองแบบเผชิญหน้า มีการจดบันทึก และขออนุญาตในการบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง ส่วนการวิจัยเอกสารศึกษาค้นคว้าเชิงเปรียบเทียบระบบข้อมูลของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน กฎหมาย และตำราเกี่ยวกับหลักนิติธรรม กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน หลักการ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลในเว็บไซต์ต่าง ๆ ในอินเทอร์เน็ต

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการจดบันทึก การสัมภาษณ์ และการศึกษาจากเอกสารนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ด้วยการสร้างข้อสรุป

ขั้นตอนที่ 5 ระยะเวลาในการวิจัย โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม 2560 - เดือนธันวาคม 2562

ผลการวิจัย

1. รูปแบบ วิธีการเก็บข้อมูล ปัญหาการจัดเก็บข้อมูล และการเชื่อมโยงข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย จากการศึกษาในรูปแบบข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย พบว่า รูปแบบข้อมูลเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนประกอบไปด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) ข้อมูลเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในรายคดีเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นเจตนาในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ที่ได้จากในชั้นตำรวจและอัยการ 2) ข้อมูลประวัติและสถานภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเป็นข้อมูลส่วนตัวของเด็กและเยาวชน ที่ได้จากสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว 3) ข้อมูลสนับสนุนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นข้อมูลองค์กรเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งข้อมูลโปรแกรมที่ใช้ในการแก้ไข บำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชน ที่เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นมานำมาหาแนวทางหรือ มาตรการเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้ และป้องกันไม่ให้เกิดและเยาวชนกลับมากระทำความผิดซ้ำของเจ้าหน้าที่ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลเยาวชนและครอบครัว และ 4) ข้อมูลสถิติคดีเป็นข้อมูลปริมาณคดี จำนวนคดีประเภทของคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเพื่อประกอบการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

ส่วนวิธีการเก็บข้อมูล พบว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยมีการเก็บข้อมูลทั้งในรูปแบบกระดาษประกอบสำนวนคดี เช่น รายงานการตรวจพิสูจน์ของกลางของพนักงานสอบสวน รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของสถานพินิจ เป็นต้น และมีการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บข้อมูล เช่น ระบบฐานข้อมูลอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นโปรแกรมประเภท Web Application ซึ่งใช้เก็บข้อมูลคดีที่เกิดขึ้นทั้งหมดในประเทศไทย (นภดล ชัยมงคล, 2560) เป็นต้น

ในขณะที่ปัญหาการจัดเก็บข้อมูล จากการศึกษาวิจัยพบว่า มีปัญหา 2 ประการ ได้แก่ 1) ปัญหาการขาดหน่วยงานหรือบุคลากรผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาระบบข้อมูล ซึ่งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทยทุกหน่วยงานมีผู้รับผิดชอบในการทำหน้าที่เก็บข้อมูล อาทิ หน่วยงาน

หรือบุคลากรที่รวบรวมข้อมูลเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในรายคดี เช่น หน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ บุคลากรที่มีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการเก็บข้อมูล ได้แก่ พนักงานสอบสวน เป็นต้น หน่วยงานหรือบุคลากรที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและสถานภาพเด็กและเยาวชนในการมาประกอบการกำหนดมาตรการแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และการกำหนดโทษ เช่น หน่วยงานสถานพินิจทั่วประเทศ บุคลากรที่มีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการเก็บข้อมูลจะประกอบด้วยเจ้าพนักงานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา นักจิตวิทยาคลินิก และพยาบาลวิชาชีพ รวมทั้งนักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น และองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบข้อมูลในศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center) ผู้ที่รับผิดชอบข้อมูลเฉพาะหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนประกอบด้วย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สำนักงานศาลยุติธรรม และกรมคุมประพฤติ เป็นต้น จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่ายังขาดผู้รับผิดชอบหลักในการวางระบบการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ต้นทางที่เก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการจนสิ้นสุดกระบวนการ และ 2) ปัญหาการขาดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และกฎหมาย ในการพัฒนาระบบการข้อมูล ในปัจจุบันถึงแม้จะมีแนวนโยบาย หรือกฎระเบียบ ยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันข้อมูลขนาดใหญ่ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2566 และแผนแม่บทบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2562 – 2565 เป็นสิ่งที่ดีที่มีแนวทางขับเคลื่อนการบูรณาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และจัดให้มีศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลเพื่อสนับสนุนกระบวนการยุติธรรม แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์และระเบียบขององค์กรเด็กและเยาวชนยังไม่มี การเน้นในการพัฒนาระบบข้อมูลคดีเด็กและเยาวชนไว้เฉพาะ

สำหรับการเชื่อมโยงข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย พบว่าการเชื่อมต่อระหว่างข้อมูลและระบบเทคโนโลยีในการเก็บข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน มีหลายลักษณะตามประเภทของข้อมูลต่าง ๆ อาทิ การเชื่อมต่อข้อมูลเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในรายคดี เช่น พนักงานสอบสวนกับศาลเยาวชนและครอบครัวมีการเชื่อมต่อระหว่างข้อมูลในรูปแบบกระดาษ ประกอบสำนวนคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการเชื่อมต่อข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบฐานข้อมูลอาชญากรรมภายในองค์กร เป็นต้น ในขณะที่การเชื่อมต่อข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เช่น สถานพินิจกับศาลเยาวชนและครอบครัวมีการเชื่อมข้อมูลรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนที่มีความเห็นผู้อำนวยการสถานพินิจเกี่ยวกับการลงโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน และความเห็นเกี่ยวกับมาตรการในการลงโทษหรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนผ่านระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม (CIOS) ตามมาตรา 36 (1) แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 และบันทึกความร่วมมือ (MOU) การเชื่อมโยงข้อมูลคดีเยาวชนและครอบครัวโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ ระหว่างศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และสำนักงานศาลยุติธรรม กับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นต้น

2. การจัดเก็บข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย พบว่าหน่วยงานต่าง ๆ ได้ทำการเก็บข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากและมีความหลากหลาย อาทิ ข้อมูลเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในรายคดีต้องคดีที่เกี่ยวข้องมีการเก็บข้อมูลที่ครบถ้วน เพียงพอที่นำไปใช้ในการพิสูจน์ความผิดของเด็กและเยาวชน ได้แก่ ข้อมูลที่ตำรวจเก็บเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในรายคดี เช่น ข้อหาที่กระทำความผิด สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับคดีพฤติการณ์แห่งคดี และสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น (นภดล ชัยมงคล, 2560) ส่วนข้อมูลที่ถูกพิพากษาที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด เก็บข้อมูลเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในรายคดี เช่น พยานวัตถุ พยานผู้เชี่ยวชาญ และคำพิพากษา เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562)

ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและสถานภาพของเด็กและเยาวชน หน่วยงานที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน มีการเก็บข้อมูลที่ครบถ้วน เพียงพอที่ควบคุม ดูแล แก้ไข พื้นฟู พัฒนาพฤติกรรมเสียเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด หาวิธีการแก้ไข รวมทั้งเพื่อประกอบการพิพากษาคดี และกำหนดการลงโทษ อาทิ ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของสถานพินิจ เช่น ข้อมูลส่วนตัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของครอบครัว และปัจจัยความเสี่ยงในเรื่องครอบครัว เรื่องชุมชนและสภาพแวดล้อม เป็นต้น (ชัตติยา รัตนดิลก, 2560) ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว เช่น ข้อมูลในส่วนตัวของเด็กและเยาวชน ข้อมูลด้านครอบครัว และข้อมูลผู้เสียหาย เป็นต้น (สุภาภรณ์ ทองน้อม และพลวัฒน์ หนูแดง, 2560) ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของกรมคุมประพฤติ เช่น บันทึกถ้อยคำผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ และแบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมประพฤติจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติครอบครัวและภูมิหลัง ประวัติการกระทำความผิด และสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี (สุมาลี มาคำ, 2561)

ในขณะที่ข้อมูลสนับสนุนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน องค์กรที่เก็บข้อมูลสนับสนุนเกี่ยวกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน มีการเก็บข้อมูลที่ครบถ้วน เพียงพอที่เพื่อนำมาหาแนวทาง หรือมาตรการเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้ และป้องกันไม่ให้เกิดและเยาวชนกลับมากระทำความผิดซ้ำ พบว่า องค์กรเครือข่ายเพื่อรองรับเด็กและเยาวชนตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว ในปัจจุบันสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ หน่วยงานที่ทำงานด้านเด็ก เยาวชน และครอบครัว ทั้งหน่วยงานของรัฐ เช่น สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ดำเนินการโครงการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงที่ปรึกษา ชุมชนด้วยแนวคิดพลังบวก (ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ในการทำงานในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่วัฒนธรรมจังหวัดในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวัฒนธรรมสังคมชุมชนด้วยการใช้กระบวนการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนไทย รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของบริบทด้านวัฒนธรรมในสังคมชุมชนโดยการใช้กระบวนการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย และสร้างพื้นที่นาร่องการเสริมสร้างสังคมชุมชนเชิงบริบทวัฒนธรรมด้วยกระบวนการเสริมสร้างต้นทุนชีวิต และหน่วยงานภาคเอกชน ทั้งที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม และไม่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน เช่น มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งองค์การสหประชาชาติ ให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งองค์การสหประชาชาติ ศึกษาและเสนอแนวทางในการปกป้อง และคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทยให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งองค์การสหประชาชาติ (สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม, 2556)

3. แนวทางพัฒนารูปแบบข้อมูล และกฎหมายในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย จะแบ่งออกได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก แนวทางการพัฒนารูปแบบข้อมูลจะต้องมีการดำเนินการจัดประเภทและระดับของข้อมูลเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ให้เป็นระบบและแบ่งตามวัตถุประสงค์ เช่น บันทึกการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และแผนที่เกิดเหตุ เป็นข้อมูลเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในรายคดี ปัจจัยความเสี่ยงในเรื่องครอบครัว เรื่องชุมชนและสภาพแวดล้อม เป็นข้อมูลประวัติและสถานภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เป็นต้น รวมทั้งต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนแห่งชาติ โดยสร้าง Data warehouse เพื่อรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานราชการ และเอกชน ทั้งข้อมูลแบบโครงสร้าง และไม่โครงสร้าง เพื่อวิเคราะห์หาแนวโน้มและสาเหตุการก่อเหตุ รวมถึงวางมาตรการป้องกันการก่อเหตุ (นภดล ชัยมงคล, 2560) และนำระบบเทคโนโลยี Blockchain มาใช้ในการเก็บข้อมูลคดีเด็กและเยาวชน เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และป้องกันการเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่ถูกบันทึกเข้าสู่ระบบได้ และประเด็นสุดท้ายแก้ไขร่างพระราชบัญญัติศาล

เยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เพิ่มหมวดว่าด้วยข้อมูลเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนเพื่อให้เกิดการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอข้อค้นพบที่สำคัญซึ่งได้จากการวิจัย ดังนี้

1. การอภิปรายผลจากการศึกษารูปแบบ วิธีการเก็บข้อมูล ปัญหาการจัดเก็บข้อมูล และการเชื่อมโยงข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย ประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้ 1) ปัญหาการไม่จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ประเทศไทยมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไว้ในหลายลักษณะ โดยหน่วยงานจำนวนมาก และมีระบบงานและโปรแกรมที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมากซึ่งมีลักษณะเป็นระบบข้อมูลขนาดใหญ่ หรือที่เรียกกันว่า Big Data โดยหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม และศาลยุติธรรม รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่เคยมีการจัดระบบแยกประเภทข้อมูลต่างๆ อย่างเป็นหมวดหมู่ จึงทำให้ขาดการพัฒนาในระบบในภาพรวมอย่างจริงจัง แม้ข้อมูลของแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนมีการเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงานเป็นสิ่งที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำหรับการไปใช้ในการพิสูจน์ความผิดเด็กและเยาวชน การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การติดตามเด็กเพื่อไม่ให้เด็กหวนซ้ำกลับสู่กระบวนการยุติธรรม และเป็นข้อมูลเพื่อประกอบดุลพินิจในการลงโทษ รวมทั้งข้อมูลองค์กรเครือข่ายที่ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ได้ทำการเก็บข้อมูลไว้อย่างมากมาย มีประโยชน์ในนำเด็กและเยาวชนไปปรับพฤติกรรมแก้ไขให้กลับคืนสู่สังคมได้ ส่วนข้อมูลโปรแกรมที่ใช้ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่ทั้งหน่วยพินิจ และข้อมูลสถิติคดีเป็นประโยชน์ต่อการนำไปเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนป้องกันปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถที่จะนำไปแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างดี อย่างไรก็ตามแม้หน่วยงานต่าง ๆ ได้รวบรวมข้อมูลจำนวนมากไว้ แต่หากขาดการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างเป็นระบบ ก็จะไม่สามารถพัฒนาต่อยอดการทำงานได้ และจะไม่สามารถนำข้อมูลมาใช้อย่างเป็นระบบได้ ทำให้การลงทุนในการดำเนินการ รวมทั้งการใช้ทรัพยากรบุคคลไปเป็นจำนวนมาก อาจจะยังไม่ได้ผลอย่างคุ้มค่าเท่าที่ควร 2) ปัญหาการขาดหน่วยงานหรือบุคลากรผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาระบบข้อมูล ส่งผลให้บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการเก็บข้อมูลยังขาดการทำงานร่วมกันเนื่องจากต่างคนต่างเก็บข้อมูลตามภารกิจของตนเอง ถึงแม้จะมีหน่วยงานและบุคลากรในการเก็บข้อมูลกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมาก แต่ประเทศไทยยังขาดหน่วยงานที่เป็นผู้นำในการพัฒนาระบบในภาพรวม และขาดหน่วยงานที่กำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ในการจัดการข้อมูลอย่างจริงจัง ทำให้การพัฒนากระบวนการข้อมูลเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพยังเป็นไปได้ยาก ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา มีกระทรวงยุติธรรมแห่งสหพันธรัฐ และสภาผู้พิพากษาศาลเยาวชนแห่งชาติ ทำหน้าที่ในการพัฒนาระบบบริหารงานยุติธรรมเยาวชนในภาพรวม และพัฒนาระบบข้อมูลคดีเยาวชน (Lawrence, A. B., 1977) 3) ปัญหาการขาดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และกฎหมาย ในการพัฒนาระบบการข้อมูล ถึงแม้จะมีแนวนโยบาย กฎระเบียบหรือยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันข้อมูลขนาดใหญ่ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2566 และแผนแม่บทบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2562 – 2565 รวมทั้งในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ก็ยังไม่ปรากฏในเรื่องการพัฒนากระบวนการข้อมูลเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน ทำให้การพัฒนากระบวนการข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมด้านเด็กและเยาวชนยังขาดตัวบทกฎหมายรองรับ ทำให้การพัฒนาเชิงรุกเป็นไปได้ยาก และ 4) ปัญหาการไม่เชื่อมต่อระหว่างข้อมูลและปัญหาความต่างของระบบเทคโนโลยีในการเก็บข้อมูลของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

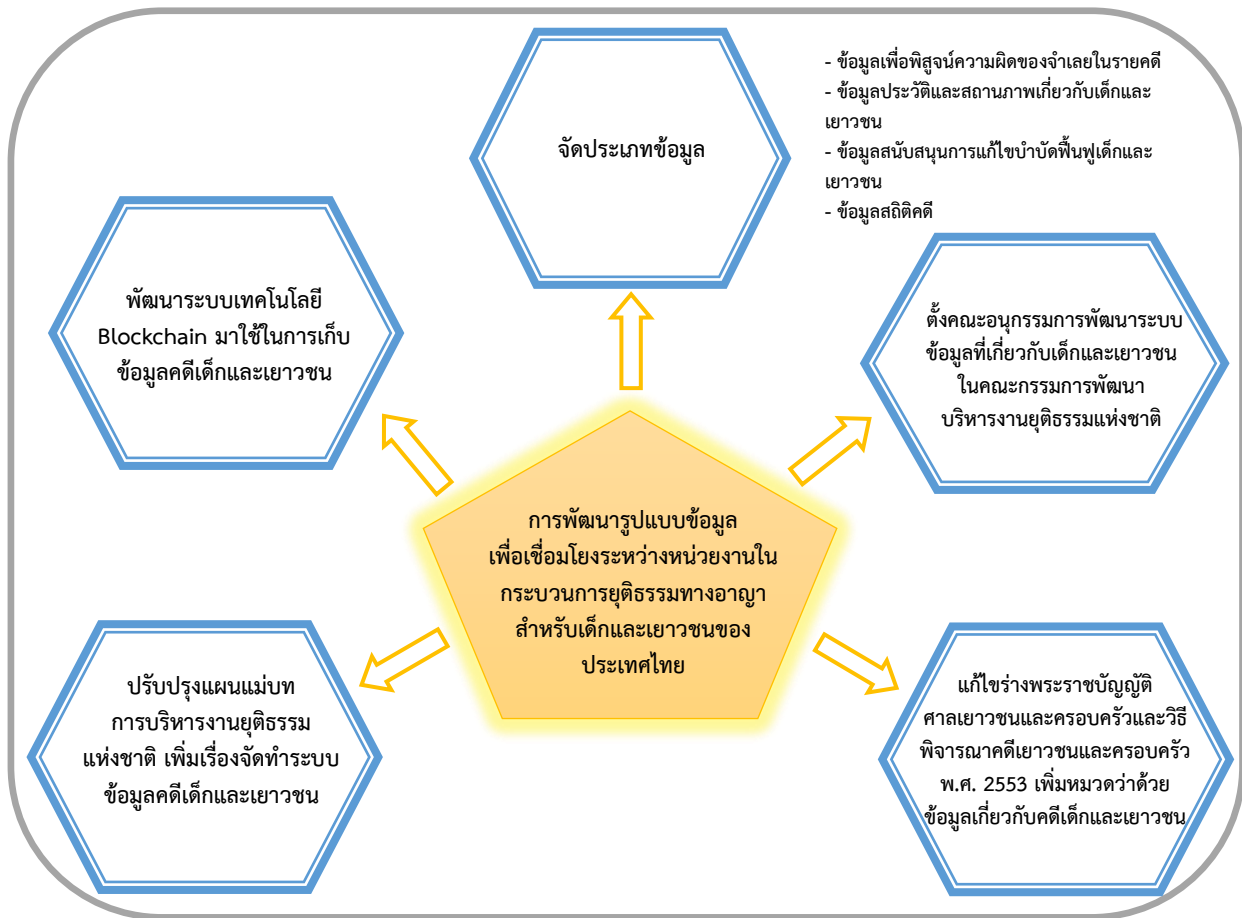

สำหรับเด็กและเยาวชน แม้ในปัจจุบันจะมีความพยายามทำการเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างภายในและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งรูปแบบกระดาษ และนำระบบเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเก็บข้อมูล แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการเก็บข้อมูลระบบฐานข้อมูลแบบรวมศูนย์ไว้ที่หน่วยงานของตน ซึ่งระบบรวมศูนย์จะมีข้อดีในการนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล เช่น ความอิสระของโปรแกรมและข้อมูลจึงทำให้ข้อมูลที่ถูกจัดเก็บไม่ได้ผูกติดจากโปรแกรมประยุกต์ โดยที่ข้อมูลต่าง ๆ จะถูกจัดเก็บไว้ในศูนย์กลางของข้อมูลในระบบ ซึ่งสอดคล้องกับโอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ เห็นว่าระบบรวมศูนย์จะช่วยลดความซ้ำซ้อนในข้อมูล หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลจะแก้เพียงจุดเดียวซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องการที่สามารถนำไปใช้งานได้ทันที การแบ่งปันข้อมูลสามารถที่จะแชร์ใช้งานร่วมกันได้ ไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดก็สามารถเข้าถึงข้อมูลของส่วนของตนเองได้ และดึงข้อมูลจากส่วนอื่น ๆ มาใช้งานร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ปัญหาการไม่เชื่อมต่อระหว่างข้อมูลและปัญหาความต่างของระบบเทคโนโลยีในการเก็บข้อมูลของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ย่อมทำให้การพัฒนาระบบกระบวนการยุติธรรมด้านเด็กและเยาวชนยังไม่ถูกยกระดับ เพราะข้อมูลยังติดขัดอยู่แค่ในบางองค์กร ไม่มีการแลกเปลี่ยนออกไปใช้งานอย่างกว้างขวางให้เกิดประสิทธิภาพอย่างที่เป็น (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับร.ต.อ.นภดล ชัยมงคล เห็นว่าควรทำระบบบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม เช่น ตำรวจส่งข้อมูลให้อัยการ อัยการเชื่อมโยงกับศาล ศาลส่งตัวให้สถานพินิจ สถานพินิจปล่อยตัวแล้วส่งข้อมูลให้ตำรวจ เรียกได้ว่าเป็น สายพานข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (นภดล ชัยมงคล, 2560) เช่นเดียวกับนายสรพลสิทธิ์ คุ้มประพันธ์ เห็นว่าควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทั้งกระบวนการ โดยที่ขั้นตอนทางอย่างตำรวจเมื่อพบเด็กกระทำความผิดต้องประสานไปที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเข้ามาตั้งแต่แรกเพื่อเข้าสู่กระบวนการบำบัดเยียวยาผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดตั้งแต่ขั้นตำรวจเลย ไม่ต้องรอที่ชั้นศาล เนื่องจากจะลดขั้นตอนการทำงานด้านธุรการของศาล รวมทั้งจะช่วยลดความซ้ำซ้อนในการบันทึกข้อมูลเมื่อไปถึงชั้นอัยการ อัยการก็จะเพิ่มข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องและเมื่อไปถึงชั้นศาลจะทำให้ศาลเห็นข้อมูลทั้งหมด นอกจากนี้การเก็บข้อมูลต้องไม่ได้เก็บเฉพาะในกระบวนการยุติธรรมต้องเชื่อมโยงกับกระบวนการทางสังคม (สรพลสิทธิ์ คุ้มประพันธ์, 2561) และดร.ชัตติยา รัตนดิลก เห็นว่าการพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนให้มีระบบไปมาตรฐานเดียวกันจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน (ชัตติยา รัตนดิลก, 2560)

2. การอภิปรายผลจากการศึกษาการจัดเก็บข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย จะพบประเด็นปัญหาความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลที่จัดเก็บในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันแม้หน่วยงานต่าง ๆ จะทำการเก็บข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากและมีความหลากหลาย แต่หากพิจารณาในรายละเอียด จะพบว่าการจัดเก็บข้อมูลยังมีอยู่ไม่ครบถ้วนตามสภาพปัญหาที่มีอยู่ ตัวอย่าง เช่น การจัดเก็บข้อมูลสถิติต่าง ๆ ในระดับประเทศยังกระทำไม่ครบถ้วน เด็กที่กระทำความผิดมีชาติพันธุ์อะไร มีเหตุปัจจัยในการกระทำความผิดอย่างไร มีการลงโทษ มีการใช้มาตรการต่างๆ กับเด็กแต่ละประเภทอย่างไรยังไม่มีกรรวบรวมให้ครบถ้วน นอกจากนี้ การรวบรวมในระดับพื้นที่ เช่น ข้อมูลระดับจังหวัดหรืออำเภอยังกระทำกันน้อยเกินไป ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกามีความพยายามเก็บข้อมูลอย่างครบถ้วนรอบด้าน อาทิ เก็บข้อมูลเรื่องเชื้อชาติ เช่น คนขาว คนดำ คนเอเชีย คน Hispanic และอื่น ๆ มีการระบุเรื่องสภาพความเป็นอยู่ของเยาวชน อาทิ เรื่องที่อยู่อาศัย เช่น อยู่กับพ่อและแม่ แท้จริง อยู่กับแม่หรือพ่อเท่านั้น เรื่องสถานการณดูแล โดยพ่อและแม่แท้จริง ญาติ แม่หรือพ่อเท่านั้น อยู่ลำพัง เป็นต้น (Lawrence, A. B., 1977)

3. การอภิปรายผลจากการศึกษาแนวทางพัฒนารูปแบบข้อมูล และกฎหมายในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย ประเด็นการอภิปรายผล มีดังนี้ 1) แนวทางการพัฒนารูปแบบข้อมูลจะต้องมีการดำเนินการจัดประเภทและระดับของข้อมูลเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ให้เป็นระบบและแบ่งตามวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ โดยแบ่งประเภทข้อมูล ดังนี้ (1) ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลในชั้นตำรวจ อัยการ และผู้พิพากษา เพื่อประกอบสำนวนคดี เพื่อพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง และเพื่อพิจารณาคดีพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งจัดเป็นประเภทข้อมูลที่รวบรวมเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในรายคดี (2) ข้อมูลที่ได้จากสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว โดยสถานพินิจจะดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อสืบเสาะและพินิจหาสาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนแต่ละราย และควบคุมเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อควบคุม ดูแล แก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤติกรรมนิสัยเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด กรมคุมประพฤติจะเก็บข้อมูลเพื่อควบคุมและสอดส่องเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดภายหลังศาลมีคำพิพากษา ส่วนศาลเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการพิพากษาคดี กำหนดการลงโทษ และข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของผู้เชี่ยวชาญตามกฎหมาย ซึ่งจัดเป็นประเภทข้อมูลประวัติและสถานภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน (3) ข้อมูลที่เครื่องมือที่สร้างขึ้นมานำมาหาแนวทาง หรือมาตรการเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้ และป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนกลับมากระทำความผิดซ้ำของเจ้าหน้าที่ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัว และกรมคุมประพฤติซึ่งจัดเป็นข้อมูลประเภทสนับสนุนเกี่ยวกับการแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน (4) ข้อมูลที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนได้ดำเนินการเก็บสถิติในการกระทำความผิดจำแนกตามประเภทคดีทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่เพื่อประกอบการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งจัดเป็นประเภทข้อมูลสถิติคดี 2) นำระบบเทคโนโลยี Blockchain มาใช้ในการเก็บข้อมูลคดีเด็กและเยาวชน เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และป้องกันการเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่ถูกบันทึกเข้าสู่ระบบได้อย่างโปร่งใส เช่น นำมาใช้ในการส่งต่อข้อมูลกรณีใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง กรณีสถานพินิจฯ จัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟู ให้อัยการพิจารณา ซึ่งอัยการสามารถที่จะทำความเห็นส่งต่อไปที่สถานพินิจฯ ได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัยต่อการแก้ไขข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เจษฎา สรณวิช การศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนในศาลยุติธรรมไทย พบว่า การประยุกต์ใช้บล็อกเชนในศาลยุติธรรมจะช่วยพัฒนาระบบการบริหารจัดการภายในหน่วยงานระบบอิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยให้มีความเสถียรมีความน่าเชื่อถือและตรวจสอบได้ (เจษฎา สรณวิช, 2564) และ 3) แก้ไขร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ดังนี้ (1) เพิ่มหมวดว่าด้วยข้อมูลเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน เนื่องจากในพระราชบัญญัติดังกล่าว ยังไม่ปรากฏในเรื่องการพัฒนาระบบข้อมูลเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน ทำให้การพัฒนาระบบข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมด้านเด็กและเยาวชนยังขาดตัวบทกฎหมายรองรับ (2) กำหนดนิยามข้อมูลคดีเด็กและเยาวชน (3) มีการบัญญัติให้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานส่งต่อข้อมูลคดีเด็กและเยาวชนระหว่างหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม โดยมีศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center) สำนักงานกิจการยุติธรรม และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นฝ่ายเจ้าภาพหลักในการเก็บข้อมูล และ (4) มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การพัฒนารูปแบบข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) รูปแบบ วิธีการเก็บข้อมูล ปัญหาการจัดเก็บข้อมูล และการเชื่อมโยงข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย พบว่า 1.1) รูปแบบข้อมูลเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนประกอบไปด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ 1.1.1) ข้อมูลเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในรายคดี 1.1.2) ข้อมูลประวัติและสถานภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเป็นข้อมูลส่วนตัวของเด็กและเยาวชน 1.1.3) ข้อมูลสนับสนุนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และ 1.1.4) ข้อมูลสถิติคดี 1.2) วิธีการเก็บข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมีการเก็บข้อมูลทั้งในรูปแบบกระดาษประกอบสำนวนคดี และนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บข้อมูล 1.3) ปัญหาการจัดเก็บข้อมูล มีปัญหา 2 ประการ ได้แก่ 1.3.1) ปัญหาการขาดหน่วยงานหรือบุคลากรผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาระบบข้อมูล และ 1.3.2) ปัญหาการขาดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และกฎหมาย ในการพัฒนาระบบการข้อมูล ไม่มีการเน้นในการพัฒนาระบบข้อมูลคดีเด็กและเยาวชนไว้เฉพาะ และ 1.4) การเชื่อมโยงข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยมีการเชื่อมต่อระหว่างข้อมูลและระบบเทคโนโลยีในการเก็บข้อมูลหลายลักษณะตามประเภทของข้อมูลต่าง ๆ 2) การจัดเก็บข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของ

ประเทศไทย พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ได้ทำการเก็บข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากและมีความหลากหลาย และ 3) แนวทางพัฒนารูปแบบข้อมูล และกฎหมายในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย จะแบ่งออกได้ 2 ประเด็น ได้แก่ (1) แนวทางการพัฒนารูปแบบข้อมูลจะต้องมีการดำเนินการจัดประเภทและระดับของข้อมูลเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ให้เป็นระบบและแบ่งตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งนำระบบเทคโนโลยี Blockchain มาใช้ในการเก็บข้อมูลคดีเด็กและเยาวชนเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และ 2) แก้ไขร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เพิ่มหมวดว่าด้วยข้อมูลเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน ส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายประกอบด้วย 1) ควรดำเนินการจัดประเภทและระดับของข้อมูลเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมให้เป็นระบบและแบ่งตามวัตถุประสงค์ที่จะนำมาใช้ 2) ควรมีการนำระบบเทคโนโลยี Blockchain มาใช้ในการเก็บข้อมูลคดีเด็กและเยาวชน 3) พัฒนาเจ้าภาพในการบริหารระบบข้อมูลคดีเด็กและเยาวชน ควรมีคณะกรรมการพัฒนาระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน ในคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ทำหน้าที่ในการกำหนดทิศทางในการบริหารจัดการข้อมูลคดีเด็กและเยาวชน การเก็บข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด 4) จัดทำยุทธศาสตร์หรือแผนการรวบรวมข้อมูลคดีเด็กและเยาวชน โดยเพิ่มเรื่องการจัดการทำระบบข้อมูลคดีเด็กและเยาวชนในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พัฒนาความร่วมมือโดยบันทึกข้อตกลงการบูรณาการความร่วมมือ และ 5) แก้ไขร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เนื่องจากในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่ปรากฏในเรื่องการพัฒนาระบบข้อมูลเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการนำเทคโนโลยี Blockchain มาใช้ในการเก็บข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- ชัตติยา รัตนดิลก. (18 ธันวาคม 2560). การเก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน. (ยุคลธร เพ็ญโรจน์, ผู้สัมภาษณ์)
- เจษฎา สรณวิช. (2564). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนในศาลยุติธรรมไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยสยาม.
- นภดล ชัยมงคล. (5 มกราคม 2560). การเก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน. (ยุคลธร เพ็ญโรจน์, ผู้สัมภาษณ์)
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2565). รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2565. เรียกใช้เมื่อ 31 ธันวาคม 2565 จาก <https://www.djop.go.th/storage/files>
- สถาบันวิจัยและพัฒนาคดี สำนักงานศาลยุติธรรม. (2556). ทำเนียบหน่วยงานและองค์กรที่ทำงานด้านเด็กในภาค 1-9. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและพัฒนาคดี.
- สรรพสิทธิ์ คุ้มประพันธ์. (25 มกราคม 2561). การเก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน. (ยุคลธร เพ็ญโรจน์, ผู้สัมภาษณ์)
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2564). ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม Data Exchange Center : DXC. เรียกใช้เมื่อ 1 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.dxc.go.th/wp-content>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.krisdika.go.th/librarian/get>

- สำนักงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์. (2559). การบูรณาการงานพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิดระหว่าง กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. ใน รายงานการวิจัย. กรมราชทัณฑ์.
- สุภาภรณ์ ทองนิ่ม และพลวัต หนูแดง. (21 ธันวาคม 2560). การเก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน. (ยุคลธร เพ็ญโรจน์, ผู้สัมภาษณ์)
- สุมาลี มาคำ. (20 ธันวาคม 2561). การเก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน. (ยุคลธร เพ็ญโรจน์, ผู้สัมภาษณ์)
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2558). ระบบฐานข้อมูล (Database Systems). กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Lawrence, A. B. (1977). Juvenile Justice Information Systems: A National Model. Retrieved December 5, 2022, from <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/146895NCJRS.pdf>